

ประสบการณ์จากการเข้าร่วมประชุม วิชาการนานาชาติด้านแพทยศาสตร์ ศึกษา AMEE 2016

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงดารินทร์ สากยลักษณ์

ภาควิชาจุลชีววิทยา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร 10700.

หนึ่งในประสบการณ์จากการประชุมวิชาการนานาชาติด้านแพทยศาสตร์ศึกษา AMEE 2016 ที่เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน คือผู้เขียนได้เข้าร่วมประชุมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง Written feedback on assessment: Making it effective for learner จัดโดย Sandra Kemp และ Katharine Boursicot มีจุดประสงค์จะทำความเข้าใจใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการเขียน (written feedback) ที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร และจะนำข้อมูลนี้ไปช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างไร ซึ่งการให้ข้อมูลป้อนกลับมีความสำคัญคือเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจ การกระทำ หรือ การปฏิบัติงาน แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้สามารถพัฒนาเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ปรับปรุงพฤติกรรม รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ยังทำได้ไม่ดี จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการได้ โดยผู้จัดเน้นย้ำตลอดการทำกิจกรรมว่า การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับเป็นส่วนที่สำคัญมากต่อการเรียนรู้

การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดโดยแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมหนึ่งเป็นกลุ่มย่อยตามความสมัครใจ ใ้ละประมาณ 6-8 คน ผู้จัดได้แสดงหลักฐานจากการวิจัยทางการศึกษาหลายรายงานว่า ถึงแม้การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ แต่กลับพบว่านักศึกษาไม่ได้ประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับที่ได้รับมากนัก และถึงแม้การเขียนข้อมูลป้อนกลับจะทำโดยผู้สอนที่ขยัน ทุ่มเท ก็พบว่าข้อมูลนั้นไม่

ค่อยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังจากนั้นให้มีการอภิปรายในแต่ละกลุ่มตามโจทย์ที่ได้รับ (เหมือนกันทุกกลุ่ม) ในมุมมองหลัก 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านการออกแบบการเรียนการสอน และด้านผู้สอน โดยจัดให้มีการอภิปรายรวมหลังอภิปรายกลุ่มย่อยที่ละหัวข้อ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

- ด้านผู้เรียน

ข้อมูลป้อนกลับซึ่งเป็นการบันทึกของผู้สอนเป็นข้อมูลที่ผู้เรียนอาจจำและนำไปอ้างอิงได้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจให้ตรงกัน พบว่าผู้เรียนอาจไม่เข้าใจถ้าการเขียนข้อมูลป้อนกลับนั้นคลุมเครือ มีใจความกว้างมากเกินไป ไม่เฉพาะเจาะจง หรือถ้าข้อความนั้นเป็นนามธรรมมากเกินไป ใส่ข้อมูลวิชาการ ความรู้มากเกินไป รวมทั้งการใช้คำและสำนวนที่ผู้เรียนไม่รู้จัก ไม่คุ้นเคย ทำให้เมื่อผู้เรียนอ่านข้อมูลป้อนกลับ เข้าใจไม่ตรงกับผู้สอน หรือเข้าใจไม่หมด ซึ่งอาจนำไปผิดๆ ได้

การใช้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทำให้ผู้เรียนรู้ว่าควรปรับปรุงเรื่องใด อย่างไร และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น ข้อมูลที่บันทึกจึงควรมีความเฉพาะเจาะจงเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติ ข้อมูลที่ไม่เจาะจง เช่น “มีความพยายาม ตั้งใจดี” หรือข้อมูลที่เปรียบเทียบผู้เรียนกับมาตรฐานในใจผู้สอน เช่น “เก่งมาก” “ทำได้ดีมาก” ข้อมูลเช่นนี้แต่เพียงอย่างเดียว ถึงแม้เป็นการชมเชย แต่ไม่ช่วยแนะแนวทางผู้เรียนในการพัฒนาให้ดีขึ้น อย่างไร

ก็ตามข้อมูลที่มุ่งเน้นแต่จุดที่ผิดพลาดมากเกินไป
ก็อาจบั่นทอนการเรียนรู้ได้

- ด้านการออกแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนที่ดีควรมีโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถาม ทำความเข้าใจกับผู้ประเมิน เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทิศทาง ก่อนที่ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติตามข้อแนะนำนั้นๆ และควรจัดให้มีการประเมิน การให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงเป็นระยะๆ ก่อนการสอบใหญ่เพื่อประเมินผลรวม อาจออกแบบให้มีคะแนนรางวัลสำหรับผู้ปรับปรุงตามข้อแนะนำที่ได้รับ เพื่อช่วยกระตุ้นการใช้ข้อมูลป้อนกลับให้เป็นประโยชน์ ควรมีระบบนำข้อมูลป้อนกลับที่บันทึกไว้แต่ละครั้งมารวบรวม เสนอให้ผู้เรียน และผู้ที่ได้รับมอบหมาย เช่นอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทบทวนผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการ และผลการเรียนรู้ระยะยาว

- ด้านผู้สอน

- o เมื่อเริ่มต้นเขียนข้อมูลป้อนกลับ ผู้สอนควรคำนึงถึงคำถามเบื้องต้น 3 ข้อคือ

1. เป้าหมายของภารกิจที่จะประเมินนั้นคืออะไร ผู้เรียนควรทำได้อย่างไรจึงจะถือว่าบรรลุผลที่ต้องการ หรือต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างไรในภารกิจนั้น

2. ความเข้าใจ และการปฏิบัติของผู้เรียนในภารกิจนั้นเป็นอย่างไร มีมาตรฐานใดที่ควรนำมาใช้อ้างอิงหรือไม่ เทียบกับการทำภารกิจในครั้งก่อน ผู้เรียนทำได้เป็นอย่างไร ควรต้องปรับปรุงด้านใด

3. ผู้ประเมินสามารถใช้การเขียนข้อมูลป้อนกลับนี้เพื่อช่วยการเรียนรู้ และสามารถปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้อย่างไร เช่น เพิ่มเติมรายละเอียดสิ่งที่ควรปรับปรุงหรือที่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง อาจกระตุ้นให้ผู้เรียนทำทักษะที่ท้าทายขึ้น ทำความเข้าใจเพิ่มเติมในประเด็นที่ยากขึ้นกว่าเดิม กระตุ้นการฝึกฝนด้วยตนเอง หรือแนะนำกลยุทธ์ใหม่ๆ ในการเรียนรู้ เป็นต้น

- o สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมคือ ข้อมูลป้อนกลับแต่ละข้อความ จะทำงานในระดับใดระดับหนึ่งดังนี้

1. Task Level: มุ่งเน้นว่าผู้เรียนทำภารกิจได้ถูกต้องหรือไม่ ทำได้ดีเพียงใด ประเมินความมีระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ว่ามีหรือไม่

2. Process Level: มุ่งเน้นที่กิจกรรมสำคัญต่างๆ ในการปฏิบัติการกิจ หรือเกี่ยวข้องต่อเนื่องกับภารกิจ เพื่อปรับปรุงที่กระบวนการ หรือปรับปรุงแนวทางคิดวิเคราะห์ปัญหาผู้ช่วย เช่น “หากนักศึกษาสามารถสรุปอาการหลักเป็นภาษาง่าย ๆ ให้ผู้ป่วยฟังได้ ผู้ป่วยน่าจะเข้าใจโรคที่เป็นได้ง่ายขึ้น”

3. Self-Regulation Level: มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำกับ จัดการ และกระตุ้นตนเองให้เรียนรู้ไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการได้ เช่น “นักศึกษาสามารถตรวจร่างกายในระบบนี้ได้ครบถ้วน ถูกต้องแล้ว ให้ลองคิดต่อไปว่า หากตรวจร่างกายระบบนี้อีก ในครั้งต่อไปจะอย่างไรให้ผู้ช่วยไม่รู้สึกอึดอัด รู้สึกสบายขึ้น”

4. Self-Level: มักจะเป็นการชมตัวบุคคล ชมความเก่ง ความฉลาด และมักไม่ได้ให้ข้อมูลการประเมินเกี่ยวกับความเข้าใจ การทำภารกิจ กระบวนการ แนวทางการแก้ปัญหา หรือส่งเสริมความทุ่มเท การกระตุ้นตนเองในการเรียนรู้ ทำให้การให้ข้อมูลป้อนกลับลักษณะนี้ไม่ค่อยมีประโยชน์

โดยสรุป การเขียนข้อมูลป้อนกลับควรเกี่ยวกับภารกิจมากกว่าตัวผู้เรียน ควรมุ่งเน้นที่ระดับ process และ self-regulation เพื่อการพัฒนาตัวผู้เรียน ไม่ใช่เพื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยระวางการเขียนข้อมูลให้ชัดเจน มีความเจาะจงเพียงพอ เพื่อแก้ไขได้ตรงจุด ไม่ใส่ข้อมูลวิชาการ ความรู้มากเกินไป และควรออกแบบระบบการให้ข้อมูลป้อนกลับให้มีลักษณะสื่อสารกันสองทิศทางให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงการปฏิบัติการกิจตามแนวทางจากข้อมูลป้อนกลับ และมีการประเมินซ้ำเป็นระยะๆ ก่อนการสอบเพื่อประเมินผลรวม